ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони здоров’я України
___ _____ 2026 року № ____

Зміни
до Державних санітарних норм і правил «Про безпеку і захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест», затверджених наказом Міністерства охорони здоров’я України від 05 червня 2023 року № 1013, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 09 серпня 2023 року за № 1345/40401

1. У розділі І:

1) пункт 1 доповнити новим абзацом такого змісту:

«У разі якщо Порядком проведення оцінки канцерогенних та мутагенних ризиків та дій роботодавців у разі виявлення небезпеки впливу на працівників канцерогенів та мутагенів, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров’я України від 17 липня 2023 року № 1281, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29 серпня 2023 року за № 1505/40561, Порядком дій роботодавців у разі виявлення небезпеки впливу на працівників хімічних речовин та біологічних агентів, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров’я України від 17 листопада 2023 року № 1976, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04 грудня 2023 року за № 2101/41157, іншими нормативно-правовими актами у сфері безпеки та здоров’я працівників, встановлено більш високий рівень захисту працівників, застосовуються вимоги, що є більш сприятливими для безпеки та здоров’я працівників.»;

2) у пункті 3:

абзац другий викласти в такій редакції:

«азбест – узагальнене найменування волокнистої форми мінералів, що класифікуються як канцерогени категорії 1А відповідно до Технічного

регламенту класифікації небезпечності, маркування та пакування хімічної продукції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2024 р. № 539:

актиноліт (CAS № 77536-66-4);

амозит (грюнерит) (CAS № 12172-73-5);

антофіліт (CAS № 77536-67-5);

хризотил (CAS № 12001-29-5);

крокидоліт (CAS № 12001-28-4);

тремоліт (CAS № 77536-68-6).»;

абзац дев’ятий викласти в такій редакції:

«респірабельне азбестове волокно – волокно завдовжки понад 5 мкм та завширшки менш як 3 мкм зі співвідношенням довжини до ширини більше ніж 3:1.»;

2. Розділ II викласти в такій редакції:

«II. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги та оцінка ризиків, пов’язаних із впливом пилу, утвореного азбестом або азбестовмісними матеріалами та виробами

1. Для будь-якого виду діяльності, який становить або може становити ризик впливу азбестового пилу або пилу, що виділяється з азбестовмісних матеріалів та виробів, роботодавець забезпечує проведення оцінки ризику з метою визначення природи впливу, зокрема мінералогічного різновиду азбесту, розмірів волокон, характеру, тривалості та ступеня впливу на працівників азбестового пилу або пилу, що виділяється з азбестовмісних матеріалів та виробів.

Під час оцінки ризику пріоритет надається видаленню азбесту та/або азбестовмісних матеріалів і виробів перед іншими формами поводження з ними, якщо таке видалення є технічно можливим та забезпечує вищий рівень захисту працівників.

2. Якщо за результатами оцінки професійних ризиків, зазначеної у пункті 1 цього розділу, підтверджено, що вплив пилу, утвореного азбестом або

матеріалами і виробами, що містять азбест, на працівників є епізодичним і низькоінтенсивним з огляду на характер, тривалість та ступінь такого впливу, а також визначено, що відповідне граничне значення концентрації азбестових волокон у повітрі робочої зони, визначене у пункті 16 цього розділу, не буде перевищено, можна не застосовувати пункти 5–7 цього розділу, якщо робота стосується:

короткої непостійної експлуатаційної діяльності, при якій використовуються лише нерозсипчаті матеріали;

видалення без пошкодження матеріалів, що не розкладаються і в яких азбестові волокна міцно пов’язані у матрицю;

інкапсуляції або герметизації матеріалів, що містять азбест і перебувають у хорошому стані;

контролю за якістю повітря і збору зразків для встановлення наявності азбесту у певному матеріалі.

3. Оцінка професійних ризиків, передбачена пунктом 1 цього розділу, проводиться за консультаціями з працівниками та/або їх представниками на підприємстві або в установі та переглядається, якщо є підстави вважати її некоректною або якщо відбулися зміни у роботі чи умовах виконання робіт, що можуть вплинути на характер, ступінь або тривалість впливу пилу, утвореного азбестом або матеріалами і виробами, що містять азбест, на працівників.

4. З урахуванням положень пункту 2 цього розділу вживаються заходи, наведені у пунктах 5–7 цього розділу.

5. Не менше ніж за 10 календарних днів до початку робіт, зазначених у пункті 1 розділу I цих Державних санітарних норм і правил, роботодавець подає повідомлення міжрегіональному територіальному органу Держпраці та центру контролю та профілактики хвороб МОЗ відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в районі діяльності яких виконуватимуться роботи, в якому зазначає:

розміщення робочої зони та, за наявності, конкретні ділянки, приміщення, конструкції або інші місця, де виконуватимуться роботи;

вид і кількість азбесту, азбестовмісних матеріалів та виробів, що використовуються, обробляються, видаляються або з якими може відбутися контакт під час робіт;

діяльність і процеси, що виконуються, у тому числі заходи щодо захисту та деконтамінації працівників, управління відходами, а у разі виконання робіт в ізольованому або герметизованому просторі — порядок повітрообміну, вентиляції та запобігання поширенню азбестових волокон;

кількість задіяних працівників, список працівників, які можуть бути залучені до робіт на відповідному об’єкті, документів, що підтверджують проходження такими працівниками навчання відповідно до пунктів 26, 27 цього розділу та додатка до цих Державних санітарних норм і правил, а також дати останнього медичного огляду працівників, проведеного відповідно до Порядку організації та проведення обов’язкових медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров’я України від 08 вересня 2025 року № 1393, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2025 року за № 1551/44957;

дату початку і тривалість роботи;

заходи, вжиті, включаючи опис обладнання, засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуватимуться під час робіт, для обмеження впливу азбесту на працівників.

Інформація щодо списку працівників, відомостей про їх навчання та дату останнього медичного огляду зберігається органами, зазначеними в абзаці першому цього пункту, лише протягом строку, необхідного для цілей контролю належної підготовки працівників та забезпечення їх захисту з урахуванням довгострокових наслідків впливу азбесту на здоров’я.

6. Роботодавець забезпечує працівникам та/або їх представникам на підприємстві або в установі доступ до інформації, зазначеної у повідомленні, передбаченому пунктом 5 цього розділу, а також до документів, що є предметом такого повідомлення та стосуються відповідного підприємства або установи, у частині, необхідній для забезпечення безпеки та захисту здоров’я працівників, з дотриманням вимог законодавства щодо захисту персональних даних та інформації з обмеженим доступом.

7. У разі зміни умов праці, що призводять до значного збільшення впливу пилу, утвореного азбестом або матеріалами, що містять азбест, роботодавець надсилає нове повідомлення, зазначене у пункті 5 цього розділу.

8. Для всіх видів діяльності, зазначених у пункті 1 розділу I цих Державних санітарних норм і правил, вплив на працівників пилу, утвореного азбестом або азбестовмісними матеріалами та виробами, на робочому місці має бути знижений до мінімуму та в будь-якому разі — до найнижчого технічно можливого рівня нижче відповідного граничного значення, визначеного у пункті 16 цього розділу.

З цією метою роботодавець забезпечує:

обмеження кількості працівників, які піддаються або можуть піддаватися впливу пилу, утвореного азбестом або азбестовмісними матеріалами та виробами, до найнижчої можливої кількості;

організацію робочих процесів таким чином, щоб запобігати утворенню азбестового пилу, а якщо це технічно неможливо, — запобігати його потраплянню у повітря шляхом застосування, зокрема, зволоження або іншого пригнічення пилу, відсмоктування пилу в місці його утворення, використання систем осадження або зв’язування азбестових волокон, що перебувають у повітрі;

проведення належної процедури деконтамінації працівників;

у разі виконання робіт в ізольованому або герметизованому просторі — належний рівень захисту працівників, герметичність такого простору, механічну витяжну вентиляцію, фільтрацію повітря та недопущення поширення азбестових волокон за межі робочої зони;

регулярне та ефективне очищення і технічне обслуговування всіх приміщень, зон, обладнання, інструментів та поверхонь, пов’язаних з обробленням, видаленням або іншим поводженням з азбестом або азбестовмісними матеріалами та виробами;

зберігання і транспортування азбесту або азбестовмісних матеріалів та виробів, що утворюють пил, у належній герметичній упаковці;

збирання та невідкладне видалення з робочого місця відходів, крім відходів, що утворюються під час видобувної діяльності, у герметичній пилонепроникній упаковці з етикетками або маркуванням про вміст азбесту, їх

класифікацію відповідно до Порядку класифікації відходів та Національного переліку відходів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2023 року № 1102, та подальшу передачу для оброблення або видалення суб’єктам господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2023 року № 1278.

9. Залежно від результатів початкової оцінки ризику та з метою забезпечення дотримання відповідного граничного значення, визначеного у пункті 16 цього розділу, роботодавець забезпечує регулярне вимірювання концентрації азбестових волокон у повітрі на робочому місці під час конкретних операційних фаз робіт, за яких працівники піддаються або можуть піддаватися впливу азбестового пилу.

10. Зразки повітря робочої зони мають бути репрезентативними щодо індивідуального впливу на працівника пилу, утвореного азбестом або азбестовмісними матеріалами та виробами.

11. Збір зразків повітря робочої зони здійснюється персоналом, який має необхідну кваліфікацію, після консультації з працівниками (їх представниками), відповідальними за охорону здоров'я та безпеку праці на підприємстві або в установі.

12. В подальшому вибрані проби повітря робочої зони аналізуються відповідно до пунктів 14 та 15 цього розділу у лабораторіях, оснащених обладнанням для підрахунку волокон.

13. Тривалість вибірки проб повітря робочої зони має забезпечувати встановлення характерного впливу для 8-годинного періоду за допомогою замірів або зважених за часом розрахунків.

14. Підрахунок волокон здійснюється методом електронної мікроскопії або іншим методом, що забезпечує еквівалентні чи точніші результати.

До 21 грудня 2029 року допускається здійснення підрахунку волокон методом фазово-контрастної мікроскопії відповідно до методу, рекомендованого Всесвітньою організацією охорони здоров'я(оптична мікроскопія з фазовим контрастом (підрахунок на мембранному фільтрі), ISBN 9241544961, ВООЗ, Женева, 1997), або згідно з Методикою виконання вимірювань зліченої концентрації волокон азбесту в повітрі робочої зони та атмосферному повітрі методом оптичної мікроскопії (від 09 березня 2010 року МВВ № 081/12-0673-10).

15. Під час вимірювання концентрації азбестових волокон у повітрі беруться до уваги волокна завдовжки понад 5 мкм, завширшки менш як 3 мкм та зі співвідношенням довжини до ширини більше ніж 3:1.

З 21 грудня 2029 року у разі застосування граничного значення 0,01 волокна на см³ як середньозваженої в часі величини впродовж восьмигодинного періоду також беруться до уваги волокна завширшки менш як 0,2 мкм.

16. Роботодавець забезпечує, щоб жоден працівник не піддавався впливу концентрації азбестових волокон у повітрі робочої зони, що перевищує:

до 20 грудня 2029 року — 0,01 волокна на см³ як середньозважену в часі величину впродовж восьмигодинного періоду;

з 21 грудня 2029 року — одне з таких граничних значень залежно від методу підрахунку волокон:

0,01 волокна на см³ як середньозважену в часі величину впродовж восьмигодинного періоду за умови підрахунку також волокон завширшки менш як 0,2 мкм; або

0,002 волокна на см³ як середньозважену в часі величину впродовж восьмигодинного періоду.

17. Якщо відповідне граничне значення, визначене у пункті 16 цього розділу, перевищено, або якщо є підстави вважати, що матеріали, які містять або можуть містити азбест і не були ідентифіковані до початку робіт, були

пошкоджені, порушені або піддані впливу таким чином, що це могло спричинити утворення пилу, роботи у відповідній зоні негайно зупиняються.

18. Роботи у зоні, зазначеній у пункті 17 цього розділу, не можуть бути продовжені до вжиття заходів для захисту працівників, усунення або зменшення джерела впливу та недопущення поширення азбестового пилу.

19. У разі перевищення граничного значення, встановленого у пункті 16 цього розділу, роботодавець невідкладно встановлює причини такого перевищення, вживає необхідних коригувальних заходів та забезпечує повторне вимірювання концентрації азбестових волокон у повітрі для перевірки ефективності вжитих заходів.

20. Перед початком робіт зі знесення, технічного обслуговування, ремонту, реконструкції, реставрації, модернізації або інших робіт у будівлях, спорудах, приміщеннях, інженерних мережах, установках, обладнанні, транспортних засобах або інших об’єктах, збудованих, виготовлених або введених в експлуатацію до набрання чинності Законом України «Про систему громадського здоров’я», роботодавець вживає всіх необхідних заходів для ідентифікації матеріалів, що містять або можуть містити азбест.

Роботодавець отримує інформацію від власників або користувачів відповідних об’єктів, інших роботодавців, експлуатуючих організацій, балансоутримувачів, технічної документації, паспортів об’єктів, матеріалів інвентаризації або інших доступних джерел інформації.

Якщо така інформація відсутня або є недостатньою для визначення наявності азбесту, роботодавець до початку робіт забезпечує проведення обстеження на наявність матеріалів, що містять або можуть містити азбест, особою або організацією, яка має необхідну кваліфікацію відповідно до законодавства, та отримує результати такого обстеження.

Інформація, отримана за результатами такого обстеження, надається іншому роботодавцю на його запит виключно з метою виконання вимог цього пункту та забезпечення захисту працівників.

У разі сумніву щодо наявності азбесту в матеріалі, виробі, конструкції або споруді застосовуються вимоги цих Державних санітарних норм і правил.

21. У випадку діяльності, такої як знесення, видалення азбесту, ремонт, технічне обслуговування, реконструкція або інші роботи, за яких передбачається, що відповідне граничне значення, встановлене пунктом 16 цього розділу, може бути перевищене, незважаючи на застосування всіх можливих технічних запобіжних заходів для обмеження концентрації азбестових волокон у повітрі, роботодавець визначає додаткові заходи для забезпечення захисту працівників, зокрема:

забезпечує працівників належними засобами індивідуального захисту (далі – ЗІЗ), що підлягають обов'язковому використанню, належному зберіганню, очищенню, перевірці та обслуговуванню;

забезпечує, щоб ЗІЗ органів дихання були індивідуально підібрані та відрегульовані для кожного працівника, у тому числі шляхом перевірки щільності прилягання;

встановлює попереджувальні знаки, які вказують на можливість перевищення відповідного граничного значення;

запобігає поширенню пилу, утвореного азбестом або азбестовмісними матеріалами та виробами, за межі приміщення, робочої зони або місця виконання робіт;

у разі виконання робіт в ізольованому або герметизованому просторі забезпечує герметичність такого простору, механічну витяжну вентиляцію та очищення повітря перед його викидом або поверненням.

22. Роботодавець проводить консультації щодо відповідних заходів перед початком здійснення діяльності, зазначеної у пункті 21 цього розділу, з працівниками (їх представниками), відповідальними за охорону здоров'я та безпеку праці на підприємстві або в установі.

23. Перед початком підривної роботи або роботи з видалення азбесту та/або продуктів, що містять азбест, з будівель, споруд, заводу, установок чи суден

роботодавець розробляє план роботи, який передбачає заходи, необхідні для забезпечення безпеки і охорони здоров'я працівників на робочому місці, а саме:

видалення азбесту та/або продуктів, що містять азбест перед проведенням руйнівних робіт, за винятком, створення більшого ризику для працівників, порівняно з залишенням азбесту та/або продуктів, що містять азбест на місці;

забезпечення ЗІЗ, зазначеними в абзаці другому пункту 21 цього розділу;

перевірку відсутності ризиків впливу азбесту на робочому місці після завершення робіт зі знесення або видалення азбесту до відновлення будь-яких інших робіт або діяльності у відповідній зоні.

24. План зазначений в пункті 23 цього розділу додатково включає інформацію стосовно:

характеру та ймовірної тривалості роботи, місця здійснення роботи;

методів, що застосовуються, якщо робота включає оброблення азбесту або матеріалів, що містять азбест;

характеристик обладнання, що використовується для:

захисту і дезінфекції осіб, які виконують роботу;

захисту інших осіб, присутніх на місці роботи або поблизу нього.

25. Роботодавець доводить до відома міжрегіонального територіального органу Держпраці та центру контролю та профілактики хвороб МОЗ відповідної адміністративно-територіальної одиниці план, зазначений в пункті 23 цього розділу, до початку передбачуваних робіт.

26. Роботодавець забезпечує проведення навчання з питань охорони праці всім працівникам, які зазнають або можуть зазнати впливу пилу азбесту чи матеріалів, що містять азбест.

Навчання проводиться за рахунок роботодавця під час прийняття на роботу і в подальшому щороку, а також у разі виявлення потреби в додатковій підготовці.

27. Зміст навчання з питань охорони праці, зазначеного в пункті 26 цього розділу, повинен бути зрозумілим для працівників і забезпечувати набуття ними

необхідних знань та навичок щодо запобігання ризикам і безпечного виконання робіт.

Мінімальні вимоги щодо змісту, тривалості та періодичності навчання, що проводиться відповідно до цього пункту, а також документації, пов’язаної з ним, викладені в додатку до цих Державних санітарних правил і норм.

28. Проведення робіт зі знесення або видалення азбесту повинно здійснюватися суб’єктами господарювання, які отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами в порядку, визначеному законодавством.

Суб’єкти господарювання до початку виконання таких робіт подають до міжрегіональних територіальних органів Держпраці документи, що підтверджують спроможність безпечно виконувати роботи зі знесення або видалення азбесту.

Документи, що подаються до міжрегіональних територіальних органів Держпраці відповідно до цього пункту, мають містити:

відомості про наявність ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами у випадках, коли виконання робіт передбачає здійснення операцій з управління небезпечними відходами;

документи, що підтверджують здатність суб’єкта господарювання виконувати роботи зі знесення або видалення азбесту з дотриманням вимог пункту 8 цього розділу;

документи, що підтверджують проходження працівниками навчання відповідно до пунктів 26, 27 цього розділу та додатка до цих Державних санітарних норм і правил.

Держпраці оприлюднює на своєму офіційному вебсайті перелік суб’єктів господарювання, які подали документи, передбачені цим пунктом, для виконання робіт зі знесення або видалення азбесту.

29. Для всіх видів діяльності, зазначених у пункті 1 розділу I цих Державних санітарних норм і правил, та з урахуванням пункту 2 цього розділу, роботодавець вживає відповідні заходи для гарантування щодо:

розмежування і позначення попереджувальними знаками місць, в яких здійснюється вищезазначена діяльність, які мають бути не доступними для інших працівників, крім тих, які в силу своєї роботи або обов’язків повинні заходити до них, були зонами, в яких заборонене куріння;

виділення зони, в яких працівники можуть їсти та пити без ризику зараження азбестовим пилом;

забезпечення працівників належним робочим або захисним одягом; перебування відповідного робочого або захисного одягу на підприємстві. У випадку якщо підприємство не здійснює чистку одягу самостійно, можливе його прання у відповідно обладнаних установах за межами підприємства. У цьому випадку одяг повинен транспортуватися в закритих контейнерах;

забезпечення окремих складів для робочого, захисного і вуличного одягу;

забезпечення працівників належним миючим та санітарно-гігієнічним обладнанням, включаючи душові кімнати у випадку пильної роботи;

забезпечення працівників належними ЗІЗ;

розміщення захисного обладнання у місцях для проведення перевірки та очищення такого обладнання після кожного використання із дотриманням вимог з охорони праці, позначених попереджувальними написами «Працювати із застосуванням засобів індивідуального захисту органів дихання» і написами, що обмежують доступ осіб, які не мають безпосереднього відношення до виконання робіт із перевірки та очищення зазначеного обладнання;

вжиття належних заходів для ремонту або заміни дефектного обладнання перед наступним використанням.

30. Роботодавцем сплачується вартість заходів, вжитих відповідно до пункту 29 цього розділу.

31. Для видів діяльності, зазначених в пункті 1 розділу I цих Державних санітарних норм і правил, роботодавець вживає заходи для інформування працівників (їх представників), відповідальних за охорону здоров'я та безпеку праці на підприємстві або в установі, стосовно:

потенційних ризиків для здоров’я внаслідок впливу пилу, утвореного азбестом або матеріалами, що містять азбест;

існування законодавчо встановлених граничних значень та необхідності контролю за атмосферним станом;

санітарно-гігієнічних вимог, включаючи необхідність утримуватися від куріння;

запобіжних заходів відносно використання захисного обладнання та одягу;

спеціальних запобіжних заходів для мінімізації впливу азбесту.

32. Крім заходів, зазначених в пункті 31 цього розділу та з дотриманням пункту 2 цього розділу роботодавець вживає належні заходи для забезпечення: працівників (їх представників), відповідальних за охорону здоров'я та безпеку праці на підприємстві або в установі, доступом до результатів вимірювання концентрації азбесту в повітрі і отримання пояснень стосовно;

змісту цих результатів;

невідкладного повідомлення працівників (їх представників), відповідальних за охорону здоров'я та безпеку праці на підприємстві або в установі, про факт перевищення граничного значення, встановленого у пункті 16 цього розділу, і причини його виникнення;

консультацій стосовно заходів, які необхідно вжити у випадку аварійної ситуації.».

3. Розділ VIII викласти в такій редакції:

«VIII. Вимоги щодо забезпечення працівників засобами індивідуального захисту

1. Роботодавець забезпечує проведення регулярних вимірів концентрації волокон азбесту в повітрі на робочому місці.

2. Якщо вплив азбесту не може бути зменшено іншими способами, а дотримання відповідного граничного значення, визначеного пунктом 16 розділу II цих Державних санітарних норм і правил, вимагає використання ЗІЗ органів дихання, їх використання не може бути постійним і має обмежуватися мінімально необхідним часом для кожного працівника.

3. Для будь-якого періоду роботи, що вимагає носіння ЗІЗ органів дихання, роботодавець забезпечує регулярні перерви для відпочинку з урахуванням фізичного навантаження, кліматичних умов, тривалості роботи, типу ЗІЗ та, за потреби, після консультацій із працівниками або їх представниками на підприємстві або в установі.

4. При виборі ЗІЗ слід враховувати комплексний вплив азбесту, азбестовмісних матеріалів і виробів, дію яких працівник може зазнати при виконанні трудових обов’язків. ЗІЗ підбираються відповідно до антропометричних даних працівника. ЗІЗ органів дихання мають бути індивідуально підібрані та відрегульовані для кожного працівника, у тому числі шляхом перевірки щільності прилягання, з урахуванням характеру роботи, рівня ризику та умов використання.

5. Зони або ділянки робіт, де концентрація азбестовмісного пилу перевищує або може перевищувати граничне значення, визначене пунктом 16 розділу II цих Державних санітарних норм і правил, позначаються попереджувальними знаками та написами "Працювати із застосуванням засобів індивідуального захисту органів дихання".

6. При роботах з азбестом та азбестовмісними матеріалами й виробами, що утворюють пил, на всіх робочих місцях, у приміщеннях, зонах та на ділянках обов’язкове застосування ЗІЗ органів дихання.

7. Служба охорони праці підприємства визначає типи рекомендованих до застосування респіраторів з урахуванням найбільшої концентрації пилу, встановленої на кожному робочому місці, результатів оцінки ризику, тривалості робіт, фізичного навантаження та необхідності індивідуального підбирання і перевірки щільності прилягання ЗІЗ органів дихання.

8. Догляд та обслуговування ЗІЗ здійснюються із застосуванням мийних та дезінфекційних засобів відповідно до Мінімальних вимог безпеки і охорони здоров’я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на

робочому місці, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 29 листопада 2018 року № 1804, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2018 року за № 1494/32946. ЗІЗ розміщуються у спеціально визначеному місці, перевіряються та очищуються після кожного використання, а несправні ЗІЗ ремонтуються або замінюються до їх подальшого використання.

9. Для захисту рук від подразнювальних факторів необхідно користуватися захисними мазями, пастами, кремами. При контакті відкритих частин тіла працівників із сирою азбестоцементною масою шкіру необхідно захищати мазями, пастами, силіконовим кремом або вазеліном.».

4. У розділі IX:

1) пункт 10 викласти в такій редакції:

«10. Працівники, яких приймають на роботу, та працівники, зайняті на роботах, пов’язаних із впливом пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів, обов’язково проходять попередні (під час прийняття на роботу) та періодичні (протягом трудової діяльності) медичні огляди (далі – медичні огляди) згідно з Порядком організації та проведення обов’язкових медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров’я України від 08 вересня 2025 року № 1393, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2025 року за № 1551/44957 (далі – Порядок).

До початку впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів, має бути проведена оцінка стану здоров’я кожного працівника. Періодичність проведення медичних оглядів, перелік необхідних обстежень та досліджень, а також медичної документації визначаються Порядком.

2) після пункту 10 доповнити новими пунктами 11-14 такого змісту:

«11. За результатами медичного огляду лікар або заклад охорони здоров’я, що проводить медичний огляд працівників, відповідно до законодавства надає рекомендації щодо індивідуальних захисних або профілактичних заходів, які

необхідно вжити стосовно працівника. Такі заходи можуть включати, зокрема, відсторонення працівника від подальшого впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів, у випадках, визначених законодавством.

12. Працівникам надаються інформація та консультації щодо оцінки стану здоров'я, яку вони можуть пройти після припинення впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів.

Лікар або заклад охорони здоров'я, що проводить медичний огляд працівників, може зазначити необхідність продовження медичного спостереження після припинення впливу протягом строку, який є необхідним для захисту здоров'я відповідного працівника, відповідно до законодавства.

Працівник або роботодавець має право оскаржити висновок за результатами медичного огляду відповідно до пункту 36 Порядку.

13. Роботодавець веде облік працівників, які виконують роботи, зазначені у пункті 1 розділу I цих Державних санітарних норм і правил, із зазначенням характеру та тривалості таких робіт, а також впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів, якому працівники піддавалися.

Інформація, зазначена у абзаці першому цього пункту, надається за запитом лікарю або закладу охорони здоров'я, що проводить медичний огляд працівників, міжрегіональним територіальним органам Держпраці, центрам контролю та профілактики хвороб МОЗ відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також працівнику в частині відомостей, які стосуються його особисто.

Працівники або їх законні представники мають доступ до знеособленої узагальненої інформації, зазначеної в абзаці першому цього пункту.

Інформація, зазначена в абзаці першому цього пункту, та медична документація, зазначена у пункті 10 цього розділу, зберігаються 45 років після закінчення впливу.

У разі припинення діяльності суб'єкта господарювання документи, зазначені в цьому пункті, передаються відповідному міжрегіональному територіальному органу Держпраці.

14. До професійних захворювань, що можуть бути спричинені впливом вільних азбестових волокон, належать, зокрема:

1) азбестоз;

2) мезотеліома;

3) рак легені;

4) рак шлунково-кишкового тракту;

5) рак гортані;

6) рак яєчників;

7) незлоякісні захворювання плеври.

Перелік захворювань, зазначений у цьому пункті, є орієнтовним і не обмежує можливість встановлення інших професійних захворювань, причинно пов’язаних із впливом азбесту, відповідно до медичних критеріїв та переліку професійних захворювань, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2000 р. № 1662 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2025 р. № 1536).»;

3) у зв’язку з цим пункт 11 вважати пунктом 15 та викласти його в такій редакції:

«15. Облік усіх випадків медично діагностованих професійних захворювань, пов’язаних із впливом азбесту, здійснюється відповідно до вимог законодавства.».

5. Доповнити Державні санітарні норми і правила новим додатком такого змісту:

«Додаток до Державних санітарних норм і правил «Про безпеку і захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест» (пункт 5 розділу II)

МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ
до навчання з питань охорони праці працівників, які піддаються або можуть піддаватися впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів

1. Працівники, які піддаються або можуть піддаватися впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів, проходять обов'язкове навчання з питань охорони праці (далі – навчання) відповідно до цих мінімальних вимог та Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511 26.01.2005 № 15 (далі – Типове положення).

2. Тривалість навчання має враховувати завдання, які виконують працівники, характер робіт, методи їх виконання, умови праці та рівень ризику впливу азбесту.

3. Навчання проводиться відповідно до вимог Типового положення.

4. Працівнику, який пройшов навчання, видається посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці за формою, встановленою додатком 2 до Типового положення.

5. Працівники, які піддаються або можуть піддаватися впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів, проходять теоретичну та практичну підготовку з таких питань:

1) вимоги законодавства, що застосовуються під час виконання робіт, пов’язаних із можливим впливом азбесту;

2) властивості азбесту та його вплив на здоров’я, включаючи посилення шкідливого впливу азбесту внаслідок куріння;

3) види виробів, продукції, матеріалів або конструкцій, які можуть містити азбест;

4) роботи і технологічні процеси, під час виконання яких можливий вплив азбесту, а також значення профілактичних заходів для мінімізації такого впливу;

5) безпечні методи виконання робіт, заходів контролю та використання ЗІЗ;

6) призначення, вибір, підбір, обмеження застосування та правильне використання засобів захисту органів дихання;

7) порядок дій у разі виникнення аварійних та інших надзвичайних ситуацій;

8) процедури очищення від азбестового забруднення працівників, робочих місць, обладнання та засобів індивідуального захисту;

9) управління відходами, що містять азбест, та їх видалення;

10) вимоги щодо медичних оглядів та медичного спостереження за працівниками, які зазнають або можуть зазнати впливу азбесту.

Навчання має бути адаптованим до особливостей професії працівників, конкретних завдань, які вони виконують, та методів роботи, що застосовуються.

6. Працівники, які виконують роботи зі знесення або видалення азбесту, додатково до підготовки, передбаченої пунктом 5 цього додатка, проходять підготовку щодо використання технологічного обладнання, устаткування та машин, призначених для стримування виділення і поширення азбестових волокон під час виконання робіт.»

Директор Департаменту
громадського здоров'я **Тетяна СКАПА**